

Høgskulen på Vestlandet

Profesjonsfag 4: Bacheloroppgave

FM3-BAC-15

Predefinert informasjon

Startdato:	06-05-2020 09:00	Termin:	2020 VÅR
Sluttdato:	20-05-2020 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 FM3-BAC-15 1 OM-1 2020 VÅR Stord		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn:	Øivind Olsen Tombre
Kandidatnr.:	303
HVL-id:	572556@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon	
Antall ord *:	9930	
Egenerklæring *:	Ja	Jeg bekrefter at jeg har ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på utnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Musikksmak, musikalske identiteter og
musikkprofesjon

Musical taste, musical identities and
music profession

Øivind Olsen Tombre

FM3-BAC-15

FLKI/Institutt for kunstfag/Faglærer i musikk

Veileder: Sigrid Jordal Havre

20.5.2020

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

FM3-BAC-15

«Musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon»

Øivind Olsen Tombre
HØGSKULEN PÅ VESTALANDET
VÅREN 2020

Sammendrag

Dette er et prosjekt hvor jeg undersøker hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikk smak, musikalske identiteter og sin musikk profesjon. Målet med oppgaven er å få et innblikk i hvordan informantene forholder seg til sine personlige musikkpreferanser og musikalske identiteter i sitt yrkesfaglige arbeid med musikk. Prosjektet er en bachelorgrad til faglærer i musikk studiet ved Høgskulen på Vestlandet campus Stord.

Det teoretiske grunnlaget for oppgaven omhandler ulike teorier om, og perspektiver på musikalsk identitet, musikalsk læring og andre tilnærminger til musikk og identitet. Sentrale teoretikere i min oppgave er Even Ruud, Fredens & Kirk, Angelo & Kalsnes, Hargreaves, Miell & MacDonald og Davidson & Burland. Forskningen har en kvalitativ tilnærming. For å få et innblikk i hva informantene tenker om sin egen musikalske identitet har jeg gjennomført to semistrukturerte intervjuer. Resultatene gir et innblikk i hvordan informantene ser sin egen profesjon i forhold til sin musikk smak, og hvordan deres musikalske identiteter kan være med å forme det yrkesfaglige arbeidet deres.

Forord

Dette er min avsluttende bacheloroppgave på faglærer i musikk utdanningen ved Høgskulen på Vestlandet campus Stord. Jeg vil takke min veileder, Sigrid Jordal Havre, for konstruktive tilbakemeldinger, interessante samtaler og god rettleiing. Takk til informantene som har vært med i dette prosjektet og gitt meg interessant materiale å jobbe med. Til slutt vil jeg takke Rebecca Almås, Lars Kolstad og mine medstudenter for gode diskusjoner og god støtte.

Øivind Olsen Tombre

Stord 19.5.2020

Innhold

1	Innledning	5
1.2	Problemstilling.....	5
2	Metode	6
2.1	Intervju.....	6
2.2	Datainnsamling	7
2.3	Analyse av data.....	7
2.4	Etiske betraktninger	8
3	Teori.....	9
3.1	Hva er musikk og identitet?.....	9
3.2	Utvikling av musikalske identiteter og utviklingen av en musikksmak	11
3.3	Musikalsk identitet i profesjon	13
4	Resultat	15
4.1	Informantene.....	15
4.2	Funn	15
4.2.1	Musikksmak	15
4.2.2	Identitetsdannelse og utdanning	18
4.2.3	Forhold mellom musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon.....	20
5	Diskusjon	24
5.1	Musikksmak og musikalske identiteter	24
5.2	Utdanning og identitetsdannelse.....	26
5.3	Forhold mellom musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon	27
6	Konklusjon.....	29
	Litteraturliste	30

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Samtykkeskjema

1 Innledning

Denne bacheloroppgaven er skrevet som en avsluttende oppgave for studiet faglærer i musikk ved Høgskolen på Vestlandet campus Stord. Temaet i oppgaven er musikk og identitet, og jeg vil ta for meg hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identitet og sin yrkesutøving. Bakgrunnen for dette valget er at jeg vil undersøke menneskers musikksmak og musikalske identitet, og hvordan man forholder seg til dette i sin utøving. Jeg tror nemlig det kan være nyttig som lærer å reflektere over ens egen oppvekst og musikk, for å få en forståelse av hvordan elever opplever sin egen identitetsdannelse.

«Musikkfaget er et sentralt fag for skaperkraft, kulturforståelse og identitetsutvikling» (Utdanningsdirektoratet, 2019). Dette utdraget fra læreplanen støtter oppunder mitt valg av tematikk, og peker på at det er en klar relevans i temavalget og problemstillingen min. I sin masteravhandling peker Espeland (2017, s. 95) på at det kunne vært verdifullt å se dypere på sammenhengen mellom musikklinjeelevs musikksmak og deres utøving. Jeg ser på min problemstilling som høyst relevant i forhold til Espelands forslag til videre forskning, og mener derfor at mitt valg av tema er relevant for faget.

Det kan også bli interessant og se om det eksisterer noen fordommer rundt dette temaet, og om det er noe musikk man skammer seg over å høre på. Jeg er interessert i å få et innblikk i hvordan man ser sin egen oppvekst og identitetsutvikling i sammenheng med musikksmak, og hvordan dette kan spille inn i arbeidshverdagen. Jeg velger meg ut en musiker og en musikk lærer fordi jeg ønsker å få et innblikk i hvordan deres forståelse av egen utøving i profesjonene er.

1.2 Problemstilling

Hvordan erfarer en musiker og en musikk lærer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identiteter og sin musikk profesjon?

2 Metode

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke en kvalitativ tilnærming. Grunnen til at jeg ikke velger en kvantitativ metode er at jeg ikke vil få ønsket svar på problemstillingen min. Som Halvorsen (2008, s. 133) skriver, så egner kvantitative metoder seg best til å innhente det han kaller *har-data* og *gjør-data*. Når jeg vil vite noe om informantenes personlige meninger og tanker om egen profesjon så vil slik data være lite nyttig for meg.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 20) definerer det kvalitative intervjuet ved at det søker å forstå verden sett fra intervjupersonens side. Målet for oppgaven er å belyse en musiker og en musikk lærers forhold mellom sin musikksmak og sin musikkprofesjon. Det er derfor hensiktsmessig for meg å bruke denne metode fremfor kvantitativ metode, fordi jeg er opptatt av å vite hva informantene mine mener om forholdet mellom sin musikksmak og sin utøving. Halvorsen (2008, s. 133) peker på at kvalitative metoder egner seg særlig godt til innhenting av data om sosiale relasjoner og meninger bak atferd. I tillegg egner de seg godt til å innhente data om den sosiale konteksten som handlinger og meninger utvikles i.

2.1 Intervju

I denne bacheloroppgaven har jeg gjennomført to intervju, hvor dataen som samles inn vil legge grunnlaget for resten av oppgaven. Jeg har benytte meg av en semistrukturert metode for intervjuet. Kvale og Brinkmann (2015, s. 46) skriver at et semistrukturert intervju brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver. De skriver videre at intervjuet ligger nært opp mot en samtale i dagliglivet, men har til forskjell et klart mål. Jeg går inn i intervjuet med spørsmål som jeg kunne tenke meg å få svar på, men som Postholm og Jacobsen (2018, s. 121) skriver, så er forskeren åpen for at informantene kan introdusere tema som forskeren ikke hadde tenkt på forhånd. Som hjelp utformet jeg en intervjuguide som jeg brukte under intervjuet. Kvale & Brinkmann (2015, s. 46) skriver at det semistrukturerte intervjuet blir gjennomført i overensstemmelse med en intervjuguide som sirkler inn bestemte temaer, og som kan inneholde forslag til spørsmål. Denne tilnærmingen har gitt meg informasjon som jeg gjerne ikke ville fått ved bruk av et strukturert, eller et ustrukturert intervju.

2.2 Datainnsamling

Utvalget av informanter er gjort på bakgrunn av deres utdanning og jobb. Jeg har vært interessert i å intervju en musiker og en musikk lærer, og mener at to informanter har gitt meg nok empiri til å skrive oppgaven. I intervjuene startet jeg med å stille informantene noen generelle spørsmål som skulle få samtalen i gang. For eksempel hva de har utdannet seg som, hvor lenge de har jobbet med yrket sitt, og hvor gammel de er. Dette har jeg gjort for at informantene skal få noen spørsmål som er lette å svare på først, slik at det kan være lettere å svare under selve intervjuet.

Opprinnelig var planen å gjennomføre intervjuene ansikt til ansikt, og det ville bli tatt opp på en ekstern opptaker. På grunn av situasjonen med Covid-19 viruset våren 2020, så jeg meg nødt til å gjøre intervjuene over nett og telefon. Begge intervjuene varte i omtrent 20 minutter og praten fløt fint mellom informantene og meg selv. Intervjuguiden var delt opp i tre forskjellige bolker. Den første var musikksmak, den andre var utdanning og arbeid, og den tredje var forhold mellom musikksmak og deres profesjon. Under intervjuene fungerte de tre kategoriene i intervjuguiden som retningslinjer, og samtalen gled fint fra tema til tema.

2.3 Analyse av data

Etter at innsamlingen av data var ferdig og lydopptakene var transkribert startet jeg på analyse arbeidet. I dette arbeidet har jeg arbeidet ut ifra en hermeneutisk tilnærming. Hermeneutikk handler om fortolkning av meningen i tekster og oppnå forståelse av hva en tekst betyr (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 73). Metoden jeg har tatt i bruk er det Postholm og Jacobsen (2018, s. 104) kaller for en deskriptiv analyse. Den deskriptive analysen handler om å strukturere datamaterialet ved å kategorisere materialet som hører sammen. I arbeidet med kategoriseringen valgte jeg å bruke kategorier som tok utgangspunkt i intervjuguidens tema inndeling. Da ente jeg opp med tre hovedkategorier. De tre hovedkategoriene tok for seg musikksmak, utdanning og identitetsdannelse og forhold mellom musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon. Under kategorien om musikksmak samlet jeg alle utsagn og kommentarer om informantenes egne musikkpreferanser og deres oppfatning av sin egen musikksmak. Under kategorien om utdanning og identitetsdannelse samlet jeg informasjon om informantenes utdanning og yrkessituasjon. Under den siste kategorien samlet jeg informantenes utsagn og meninger om forhold mellom sin musikksmak, musikalske identiteter og sin profesjon. Etter å ha sortert datamaterialet i de tre hovedkategoriene laget

jeg diverse underkategorier innenfor disse. Underkategoriene tok for seg mer spesifikke temaer og samtaleemner. Etter at kategoriseringsdelen var gjort gikk jeg inn i datamaterialet og fant frem interessante funn. Under denne prosessen markerte jeg de ulike funnene og satt på merknader om passende teoretiske perspektiv fra teorikapitlet.

2.4 Etiske betraktninger

Under arbeid med denne oppgaven har det vært viktig å trå varsomt rundt personopplysninger og andre identifiserende faktorer. Ved starten av prosjektet søkte jeg til Norsk senter for forskningsdata om å få lov til å gjennomføre intervjuer med lydopptak. Etter å ha fulgt deres retningslinjer om opptaksmetoder og lagring av data ble søknaden godkjent. På grunn av situasjonen med Covid-19 viruset våren 2020 så har jeg sett meg nødt til å gjennomføre intervjuene over nett og telefon. Endringer ble da levert til NSD og godkjent.

Jeg har utarbeidet et samtykkeskjema hvor det informeres om prosjektet og hva informantenes data skal brukes til. I prosjektet har jeg vært nøye med å anonymisere informantenes identitet og påpekt at det ikke er nødvendig å komme med personidentifiserende opplysninger under intervjuene.

3 Teori

I dette kapittelet vil jeg ta for meg teorien jeg har valgt å bruke i oppgaven. Kildene jeg har valgt er: Even Ruuds bok, *Musikk og identitet* (2013). Fredens og Kirks bok, *Musikalsk læring* (2001). Davidson & Burlands artikkel *Musician identity formation* (2006). Angelo og Kalsnes bok, *Kunstner eller lærer?* (2014). Hargreaves, Miell og MacDonald *What are musical identities, and why are they important?* (2002). Og Hargreaves, Miell og MacDonald, *Handbook of musical identities* (2017).

3.1 Hva er musikk og identitet?

I dette delkapittelet vil jeg ta for meg identitetsbegrepet og dets relasjon til musikk, samt berøre begreper som musikalsk identitet og musikksmak. Hva er identitet? Og hva er musikalsk identitet? Identitet kan være mye forskjellig, og det er ingen enighet i den videre litteraturen om hvordan begrepet skal defineres (Ruud, 2013, s. 51). Identitet kan defineres som utseende vårt, hvor gammel vi er, hvilket kjønn vi har, og andre faktorer som skiller oss som individer (Ruud, 2013, s. 51). Det er viktig for drøftingen og essensen i denne oppgaven å skille ut hva som menes med *identitet* i denne sammenheng. Derfor har jeg valgt en tilnærming til *identitetsbegrepet* som Ruud (2013, s. 52) kaller en subjektiv, fenomenologisk forstand. «*Som en del av vår indre, opplevde oppmerksomhet mot oss selv, som en identitetsfølelse*» (Ruud, 2013, s. 52). Identitet brukes om personens fornemmelse om hvem man er og hvilke sosiale og kulturelle grupper en hører til i (Imsen, 2014, s. 361). Som vi ser er det en enighet mellom Imsen (2014), og Ruud (2013) i at identitet er noe som sier hvem vi er og hvilke sosiale og kulturelle rom vi beveger oss i.

I språket og litteraturen vår eksisterer det begreper som tar sikte på å kretse inn det særegne ved oss mennesker, hvordan vi avgrensner oss og er forskjellige fra andre (Ruud, 2013, s. 51). Begreper som *selvet*, *ego*, *individet* eller *personen* er noen sentrale kategorier, men vi har også begreper som avledes fra disse, som *egoideal*, *selvoppfatning* og *selvfølelse* (Ruud, 2013, s. 51). I denne oppgaven er jeg ute etter å vite noe om hva informantene mine tenker om seg selv. Det vil derfor være naturlig å ta for seg begreper som *selvet*, *selvfølelse* og *selvoppfatning* fordi de sier noe om hvordan vi tenker om oss selv. Ruud (2013, s. 51) skriver videre, at foruten at vi har en oppfatning av vårt *selv*, lever vi i et samfunn med andre mennesker som også bekrefter oss utad som offentlige *personer*. Ruud (2013, s. 51) skiller mellom to identiteter, den *personlige identitet*, og den *sosiale identitet*. Hargreaves et al.

(2002, s. 9) nevner også den *personlig identitet*, og den *sosiale identitet*. Disse identiteten er ulike i den forstand at de tar for seg to ulike aspekter ved vår identitet, men allikevel er det en sterk kobling mellom dem fordi de begge påvirker vår *selvtillit* (Hargreaves et al., 2002, s. 9). I denne sammenheng kan det være interessant å se på en sosialkonstruktivistisk tenkemåte rundt *identitet* og *selvet*. I sosialkonstruktivismen tenker man på mennesket som i hovedsak sosiale vesener, og at vår identitet og oppfattelse av vårt selv er bygd opp av samhandlinger med andre mennesker (Hargreaves et al., 2002, s. 10). Med andre ord så kan man si at vår identitet er bygd opp av andre menneskers opplevelser og refleksjoner av oss selv.

Når vi snakker om identitet, mener vi ofte den «synlige» delen av oss selv. Våre holdninger, verdier og væremåte. Even Ruud tar opp noen interessante temaer og belyser begreper som sier noe om deler av identiteten vår vi ikke klarer å sette ord på. Ruud (2013, s. 236) skriver om *det transpersonlige*, som noe utenfor oss selv, noe som er bortenfor de nære tids- og romdimensjoner. Intense følelser vekkes i møte med musikken når man befinner seg i disse dimensjonene (Ruud 2013, s. 236). Begrepet omfatter musikkopplevelser som treffer oss, gir oss inspirasjon og det kan føles som om vi blir løftet ut av tilværelsen (Ruud, 2013, s. 238).

Ruud (2013) tar for også for seg andre rom som kan være interessante å si noe om. I tillegg til *det transpersonlige rommet*, har vi *det personlige rommet*, *det sosiale rommet*, og *tidens og stedets rom*. *Det personlige rommet* omfatter den delen av vår identitet som handler om vårt eget forhold til oss selv (Ruud, 2013, s. 118). Dette indre rommet har ingen andre tilgang til, og det er her vi danner forutsetningene for hvordan vi posisjonerer oss i forhold til oss selv og andre i den musikalske verden (Ruud, 2013, s. 118). *Det sosiale rommet* dreier seg om utsiden av vår identitet (Ruud, 2013, s. 139). Hvordan andre oppfatter oss og hvordan vi tolker deres oppfatning av oss som personer faller innunder hva vi kan kalle den sosiale identitet (Ruud, 2013, s. 139). Kan det tenkes at dette er spesielt viktig under dannelsen av en identitet og i ungdomsårene?

Tiden og stedets rom dreier seg om de musikalske opplevelsene vi knytter til perioder og steder i livet vi har levd (Ruud, 2013, s. 197). Det dreier seg om musikkopplevelser som har gjort inntrykk på livet vårt, og det dreier seg om den kollektive samt den personlige historien om spesielle steder (Ruud, 2013, s. 197). Man kan kanskje se at noe peker i den retning av at det dreier seg om våre musikalske minner knyttet til spesielle perioder og steder i livet vårt.

Forholdet mellom musikk og identitet er nok svært forskjellig fra person til person, men allikevel kan man komme med noen generelle ideer og tanker. Ruud (2013) peker på at det kan være en sammenheng mellom opplevelser med musikk, og hvem vi er. «*At det er en forbindelse mellom musikk og identitet*» (Ruud, 2013, s. 7). Man kan ofte referere til musikk som ens egen, og om noen skulle kritisere den musikken kan det hende vi blir sure (Ruud, 2013, s. 7). Man kan tenke at dette gir et grunnlag for å si at musikk er viktig for oss, og at vi tar stor personlig ære i å like den musikken vi gjør. Hargreaves et al. (2002, 2017), og Ruud (2013) peker begge på at den teknologiske revolusjonen har gjort musikk tilgjengelig i større grad en før. Et resultat av dette kan være at musikk i større grad blir en måte å formulere, og gi uttrykk for våre individuelle identiteter på (Hargreaves et al., 2002, s. 1).

Musikksmak omtaler jeg her som all musikken vi liker å høre på. Det vil si et generaliserende begrep for den musikken vi identifiserer oss med. Musikksmak kan være en viktig del av vårt selvbilde, og det kan være spesielt viktig i ungdomstiden (Hargreaves et al., 2002, s. 11). Dette kan være viktig for å passe inn i grupper og sosialisere med andre mennesker vi ønsker å assosieres med (Hargreaves et al., 2002, s. 11). I det neste delkapittelet vil jeg se nærmere på nettopp ungdomstiden, og hvordan vi utvikler en musikksmak og en musikalsk identitet.

3.2 Utvikling av musikalske identiteter og utviklingen av en musikksmak

I dette delkapittelet vil jeg ta for meg utviklingen av en musikksmak og musikalske identiteter. Vi danner *selvet* og vår identitet gjennom å fortelle historier om oss selv til andre mennesker så vel som til oss selv (Hargreaves et al., 2002, s. 10). Det vil si at ved å fortelle om musikken vi hører på, forteller vi om den musikalske identiteten vår. Hargreaves et al. (2002) har laget seg to begreper som tar for seg ulike aspekter ved musikk og identitet. (IIM) *identiteter i musikk*, og (MII) *musikk i identiteter* (Hargreaves et al., 2002, s. 2). (IIM) tar for seg våre identiteter som kan være relatert til musikk, som musikkklærer, fiolinist, jazzmusiker og vokalist (Hargreaves et al., 2002, s. 2). (IIM) sier altså noe om hvordan vi ser oss selv innenfor musikkfeltet. (MII) tar for seg hvordan vi bruker musikk til å utvikle andre deler av vår identitet, som for eksempel å høre på country for å gi uttrykk for konservative ideer, eller å høre på rap for å gi uttrykk for opprør mot diskurser i samfunnet (Hargreaves et al., 2002, s. 2). Våre identiteter blir bekreftet av skoler og utdanning i mange tilfeller, dette former selv-konseptene til profesjonelle musikere i tillegg til alle som deltar i musikalske aktiviteter

(Hargreaves et al. 2017, s. 4). Kan dette da også gjelde for musikk lærere og andre mennesker som jobber med musikk? Hargreaves et al. (2017, s. 4-5) lanserer ideen om musikalske identiteter er noe vi utøver, ikke noe vi har. Kan det bety at vi utøver forskjellige identiteter i forskjellige situasjoner?

Davidson og Burland (2006, s. 478) snakker om det provisoriske selvet. Begrepet beskriver en prosess hvor man prøver ut forskjellige identiteter for å se hva som er best egnet for det feltet man er i. De beskriver to måter dette kan skje på. Enten adopterer man en identitet i sin helhet, eller så plukker man ut forskjellige biter fra ulike identiteter for å sette sammen sin egen. For eksempel så kan man gå helt inn for å være lik et idol eller en rollemodell som Stevie Ray Vaughn. Eller så kan man ta litt fra ulike forbilder og danne seg en sammensatt identitet. Davidson og Burland (2006, s. 476) peker på at læreren er en stor sosial påvirkning for ungdommers musikalske læring. I undersøkelsene deres fant de ut at lærere med en mentor rolle ofte var de mest engasjerende og formende for ungdommer. Davidson og Burland (2006, s 478) skriver videre at disse ulike identitetene som ungdommer danner seg, trenger å bli bekreftet eller avkreftet av personer rundt dem. Disse reaksjonene fra den sosiale sfæren vil være med å hjelpe utviklingen av den musikalske identiteten.

Når vi snakker om identitetsdannelse og musikksmak er det naturlig å trekke frem musikk fra tidligere i livet, for å kunne si noe om hvordan smaken og identiteten vår har utviklet seg. Fredens og Kirks (2001) belyser temaer som er aktuelle å diskutere i denne sammenhengen. Den franske filosofen og sosiologen Bourdieus begrep *habitus* sier noe om vårt verdisystem, kulturelle vaner, og holdninger (Fredens & Kirk, 2001, s. 21-22). Begrepet kan på denne måten hjelpe oss å forstå hvorfor vi foretrekker den musikken vi gjør (Fredens & Kirk, 2001, 22). Kanskje kan vi si at habitus er en samling av alle våre musikalske minner? Bourdieus begrep *kapital* består av tre deler, økonomisk, kulturell og sosial *kapital* (Fredens & Kirk, 2001, s. 24). Med *kapital* menes ting vi er i besettelse av som gir oss status i de sosiale grupper som vi ferdes i (Fredens & Kirk, 2001). Fredens og Kirk (2001, s. 25-26) trekker inn Bourdieus begrep *symbolsk kapital* for å forklare hvordan vi som mennesker forholder oss til de tre kapitalformene. Begrepet *felt* brukes om de ulike sosiale gruppene vi beveger oss i (Fredens & Kirk, 2001, s. 27). Slik jeg ser det, i forhold til min oppgave, kan de ulike begrepene forklares i sammenheng med vår musikalske identitet. Kapital tar for seg de økonomiske, kulturelle og sosiale verdier vi har. Felt tar for seg hvilke sosiale miljø vi beveger oss i, og habitus tar for seg våre musikalske minner og kunnskaper. Til sammen kan dette tyde på noe i retning av en musikalsk identitet.

I likhet med Hargreaves et al. (2002, 2017), peker Ruud (2013, s. 26) på at musikk ser i økende grad ut til å bli viktig for identitetsdannelsen. Han begrunner dette med at dagens ungdom har tilgang på mange identifikasjonsobjekter, og at resultatet av dette blir en musikalsk portefølje som gir tilgang til mange mulige musikalske identiteter.

Guilty pleasure er et interessant begrep når vi snakker om musikalsk identitet og identitetsdannelse. Ruud (2013, s. 39) definerer uttrykket guilty pleasure som musikk vi ikke helt liker å vise frem til andre, musikk som vi av forskjellige årsaker ønsker å holde skjult. Ruud (2013, s. 39) skriver videre om hvordan slik musikk kanskje forteller oss mer om hvem vi ønsker å fremstille oss som, og at noen ganger kan man forstå mer av sammenhengen mellom musikk og identitet ved å spørre etter hva vi ikke liker. Ruud (2013, s. 39) påstår også at når man blir eldre så spiller ikke det noen stor rolle hva andre måtte tenke om vår musikksmak.

3.3 Musikalsk identitet i profesjon

I dette delkapittelet vil jeg ta for meg musikksmak og musikalsk identitet i forhold til yrkesprofesjon. Problemstillingen min spør etter hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikalske identitet og sin musikkprofesjon. Angelo og Kalsnes (2014) kommer med noen betraktninger om identitet og musikkpedagogikk. Angelo og Kalsnes (2014, s. 30) peker på at oppfatningen av identitet i musikkpedagogisk sammenheng, er at musiker og musikkpedagog ikke bare er en jobb, men noe man alltid er med hele seg. Angelo og Kalsnes (2014, s. 23) beskriver ved hjelp av Clas Pehrson hvordan en musikk lærers karriere begynner å avvinkle når han/hun slutter som musiker. Ut ifra dette kan vi si noe i retning av at når man har et yrke som musiker eller musikk lærer så er dette en del av vår musikalske identitet. Hargreaves et al. (2002, s. 12) foreslår at musikksmak ikke nødvendigvis er en stor del av personers selvbilde og identitet. Men hos profesjonelle utøvere og personer med musikk som yrke, er musikk en stor del av deres identitet, det kan kanskje til og med kalles en del av kjernen i dere identitet (Hargreaves et al., 2002, s. 12).

Under arbeidet med boken *musikk og identitet* har Ruud (2013) kommet over noen resultater som kanskje kan gi oss et innblikk i musikere og musikk læreres syn på seg selv. «For mange, og særlig for dem med en sterk *musikeridentitet*, oppleves musikken som å avspeile noe vesentlig ved deres "selv"». (Ruud, 2013, s. 129-130). Studentene som var intervjuet under denne studien brukte begrepet *musikalsk identitet*, heller enn å snakke om

musikk og identitet (Ruud, 2013, s. 130). Kan dette gi uttrykk for hvor viktig musikk er for deres identitet? At den er en vesentlig del av dem selv? Mennesker med et sterkt utøvende forhold til musikk kan se på musikken som en forlengelse av seg selv (Ruud, 2013, s. 130).

Angelo og Kalsnes (2014, s. 29) belyser Kåre Heggens forståelse av profesjonsidentitet. Her skiller han mellom en *felles profesjonsidentitet* og *den enkeltes profesjonelle identitet*, han påpeker at selvforståelsen kan være mer eller mindre knyttet til et felleskap. For eksempel kan to musikk lærere eller to musikere ha ulike selvforståelser, og dermed føre ulike praksiser. Dette vil være naturlig å se i sammenheng med hva Ruud (2013) sier om en *musikeridentitet*. Man kan kanskje si noe om at en musikk lærer kan ha en *musikk læreridentitet*. Hargreaves et al. (2002) peker på at vi kan ha flere identiteter og at disse er i konstant endring gjennom livet. Da vil det kanskje gå an å si at man kan utøve flere musikalske identiteter? I neste kapittel vil jeg ta for meg resultatene fra intervjuene, og ta for meg funn som jeg mener er interessante å belyse i sammenheng med problemstillingen.

4 Resultat

I dette kapittelet vil jeg presentere informantene og gjøre rede for funnene mine.

4.1 Informantene

Lars er en jazzmusiker og musikk lærer i 40 årene med mange års erfaring i begge yrker. Han har en utøvende jazzutdanning som bassist og en musikkpedagogisk utdanning. Lars er aktiv både som musiker i egne prosjekter og som frilanser, i tillegg til å undervise i musikk. Han har en musikksmak som omfatter artister fra et bredt utvalg av sjangre. Lars er en erfaren og reflektert lærer som har undervist elever på ulike nivå i mange år. Han har også bred erfaring fra ulike prosjekter i musikk Norge. Ved siden av jobben som musikk lærer jobber Lars med forskjellige jazzensembler og andre prosjekter innenfor musikk og teater.

Anne er en vokalist og musiker i 40 årene fra en liten bygd på Vestlandet. Hun har lang erfaring som artist og frilanser. Hun har lite formell utdanning, men stor utøverfaring. Anne har jobbet med sjangre som metal, Norrøn folk og ambient. Hun arbeider internasjonalt og har turnert med ulike prosjekter både i inn og utland. Anne har en reflektert og tydelig oppfattelse av sine musikalske røtter, og har en musikksmak som inneholder alt fra bulgarsk folkemusikk til undergrunns tekno.

4.2 Funn

Jeg har valgt å dele funnene inn i tre deler. Delene er inndelt på samme måte som intervjuguiden. Musikksmaken til informantene dekker en rekke sjangre og stilarter. De ulike svarene gir meg et innblikk i deres musikalske identitet og deres forhold til musikk.

4.2.1 Musikksmak

Tidlig i intervjuet med Lars spurte jeg etter hvilken type musikk han hørte på. Lars svarte: «Jeg er veldig glad i all mulig type musikk, kan egentlig like veldig masse». Et funn som interesserte meg var Lars sitt forhold til sound og et bestemt plateselskap. «Der har jeg jo egentlig kanskje interessert meg veldig for kanskje mer en retning av europeisk jazzmusikk, så mange artister som er på et plateselskap som heter ECM». Dette utsagnet hadde jeg ikke tenkt på selv, da jeg heller hadde konsentrert meg mer om sjangre og artister enn et plateselskap. Videre snakket vi om hvorfor Lars liker artister og musikk assosiert med ECM.

«Ja, de har jo altså en ganske definert sound, sånn veldig sånn åpen sound, og nå altså ja ikke så mye sånn amerikanske standardjazz kanskje. Ikke sant, slik at det er mer en sånn nordisk åpen sound på det».

Det er tydelig for meg at Lars vektlegger sound i sin musikksmak og at dette kan være en av faktorene som definerer hans musikalsk identitet. Lars fremstår reflektert og tydelig når vi snakker om hvilke sjangre og stiler han liker å høre på. Lars sier:

«Jeg hører jo en del på jazzmusikk da, som veldig mye av utgangspunktet mitt kommer derifra da. I tillegg til jazzmusikk så hører jeg, veldig glad i popmusikk. Så det er kanskje hovedsakelig de to retningene jeg kanskje er mest interessert i da».

Hvordan Lars omtaler sin egen smak og spesielt jazzsangeren peker kanskje på at dette er hans favoritt sjanger. Under intervjuet la jeg merke til at måten han omtalte artistene og musikken i jazz på kunne være mer utbroderende enn omtalen av andre artister innenfor andre sjangre.

«Ja. Med norske så er Jon Balke en artist som jeg syntes skriver veldig mye fin musikk. Så en svensk bassist som heter Anders Jormin som også er en ja, som har spilt mye med Bobo Stensson som også jeg har hørt på svenske jazzmusikere og sånn».

Tidlig i intervjuet med Anne snakket vi om musikksmak, og Anne sa: *«Ja, jeg tror jeg har ganske bred musikksmak altså. Fordi at jeg finner alltid et eller annet i hver sjanger som jeg vil si at jeg liker da».* Et funn som jeg gjorde i intervjuet med Anne var at hun hadde mye færre faste favorittartister enn Lars. Det virket som hun hadde et mer flytende forhold til musikken, hvor hun ble grepet av ny musikk og var på en konstant vandring i forhold til sin egen smak. Anne sier:

«Akkurat der er jeg kanskje litt einstøing, for jeg har jo hørt mye på Depeche Mode før 1985 eller før 1986. jeg har hatt litt sånn. Hva annet? Det der syntes jeg er vanskelig.. Bulgarsk folkemusikk har jeg vært litt inne i. Jeg hører litt på alt mulig egentlig».

Jeg syntes det er interessant hvordan hun beveger seg på tvers av sjangre, stiler og sound uten sammenheng. Det er en spennende forskjell mellom Lars og Anne her. For meg virker det som om Lars søker ny musikk som ofte er et utspring fra sjangre han allerede har kjennskap til. Det virker ikke som om Anne har denne tilnærmingen. Anne sier:

«Altså jeg er jo veldig glad i synth musikk siden jeg var liten, veldig liten. Sånn synth basert gjerne, jeg vet ikke hva du skal kalle det jeg altså. New Wave. Litt sånn mørkere, tyngre ting ofte og. All eksperimentell musikk og. Jeg har nå plutselig funnet eldgammel blues fra 20 tallet, som jeg plutselig liker. For nyere blues pleier jeg ikke å like, det er et sånt gnagsår liksom. Men masse av de der eldgamle tingene, det har jeg fått helt dilla på».

Når vi snakker om oppveksten til Anne forteller hun om en periode hvor moren jobbet på en folkehøyskole på Vestlandet.

«Og der var det jo internasjonale, de som bodde der kom jo fra hele verden. Ja så der var jeg, for moren min var lærer der. Så da fikk jeg høre veldig mye forskjellig musikk. Så jeg tror kanskje det har sammenheng med at jeg søker, altså jeg har ikke noe sånt, å nei det kan jeg ikke høre på for det liker jeg ikke. Altså hvis jeg ser at det skal være sånn og sånn så blir jeg nysgjerrig ikke sant. Jeg tror jeg er ganske fri på å ikke forhåndsdømme på grunn av de tingene der kanskje».

Det er interessant å se hvilke tanker Anne har om hva som har dannet hennes musikksmak. For meg virker det som om Anne er bevisst på hvordan hun har fått den smaken hun har og hvorfor hun er så åpen for nye ting. Når jeg gikk inn i dette prosjektet var jeg interessert i å vite om noen av informantene hørte på musikk de ikke viste til andre, det man kaller guilty pleasures. Til min overraskelse svarte informantene veldig forskjellig på dette spørsmålet. Jeg hadde trodd at begge kanskje hadde noen artister eller låter de hørte på i skjul, men det var bare tilfellet hos en av informantene. Lars sa:

«Nei, egentlig ikke. For det som jeg er kommet til, nå er jeg så pass voksen at jeg kan si at jeg gir fullstendig blaffen i alt det der. Så jeg innrømmer glatt at jeg liker Wham og masse andre poppa ting og one hit wonders og sånn. Jeg tenker, at for meg har det ikke noe verdi, eller jeg har ikke noe blygsel for det der altså. Men da var det jo en annen tid sant. Og du er jo inne i den her identitetsskapende periode og sånn. Så jeg tenker, og husker tilbake til det der rett før ungdomskolen så var det ikke så tøft å si det. Men akkurat nå som voksen person så har jeg ikke noe problem med det i det hele tatt altså. Ja, så jeg kan godt si at jeg liker ganske mye rart altså, mye forskjellig».

Hvordan Lars forteller om endringen i holdningene sine kan jeg kjenne meg igjen i selv. Det er interessant å se at han tydelig husker at det var i ungdomstiden at dette var noe han var flau over. Lar sier videre:

«Nei, men jeg ser jo på det som, at det henger sammen med usikkerhet og sånt, og selvfølgelig inn i puberteten og sånne ting og. Der på en måte du er usikker på alt og hvem er man for noen og hva gjør bestekompisen din og hva syntes de andre og sånne ting».

I motsetning til Lars har Anne et annet syn på guilty pleasures.

«Jajaja, jeg har så super guilty pleasure altså. Haha du kommer til å bli helt sjokkert, men jeg må jo bare si det. jeg liker faktisk den der Sandstorm av Darude. Den, det er sånn jeg skammer meg for å si det høyt».

Det er interessant å se hvor forskjellige meninger Anne og Lars har.

4.2.2 Identitetsdannelse og utdanning

I denne delen vil jeg gjøre rede for funn som har med utdanning og identitetsdannelse å gjøre. For meg virker det som om Lars har en tydelig oppfatning av sin egen musikalske identitet. Beskrivelsene fra oppveksten, ungdomstiden og studieperioden gjøres rede for på en ryddig måte. Lars forteller om de første selvsøkende musikalske minnene. *«Det jeg kan huske tidligste er liksom ABBA».* Den neste perioden Lars nevner er overgangen til ungdomsårene.

«Men altså i den perioden hvor identiteten virkelig begynte å skru seg til og sånt, da i tenårene så var det egentlig mer rocka musikk. Og jeg hadde en eldre bror som også spiller bass og sånt som på en måte fikk litt det her med, Ikke kall det for tungrock, men White snake og sånn type rock, puddel rocken hvis vi skal kalle det for det. altså det da, David Lee Roth og Mr. Big. Litt sånn virtuos tungrock fra USA».

Han sier videre:

«Også ble jeg veldig glad i Guns n Roses og etter hvert som er en annen bit av det igjen kanskje, men likevel. Så da liksom i den der tiden der, ungdomstiden min så, så søkte jeg veldig mot dette her rocka uttrykket. Ja, gjorde det altså».

Det er interessant for meg å se hvor nøye Lars er når han forteller om den musikalske utviklingen sin. Han legger vekt på det han kaller rocka musikk som en stor del av den musikalske innflytelsen fra denne perioden i livet. Videre forteller Lars om hvordan han kom inn i jazzmusikken.

«Det begynte på videregående når jeg begynte på musikklinjen. Og da hadde jeg egentlig mer en rockebakgrunn, fra kjellerband og spilte elbass, men så begynte jeg å interessere meg for jazzmusikk».

Jeg la merke til i intervjuet med Lars, at han fortalte om en lærer han hadde på videregående. Det var tydelig ut ifra hvordan Lars fortalte, at denne læreren hadde vært en viktig påvirkning for han. *«Jeg fikk en veldig god lærer der som på en måte serverte ut litte granne fra sin ryggsekk med musikk så man for så vidt brukte, som gjorde at jeg fikk en interesse for jazzmusikk da».* Dette er et interessant funn for meg fordi Lars gir tydelig uttrykk for at læreren har hatt en stor påvirkning på hans musikksmak, og ikke minst den videre utdanningen på jazzlinjen. Lars sier:

«Og da begynte jeg liksom å gå inn i det. Hva er, hva er det her, hva finnes liksom og fant da det her. En type retning av jazzmusikken som interesserte meg veldig. Som har ført meg videre derifra igjen i musikken jeg skriver selv når jeg har gitt ut plate og, med mitt eget band og sånt».

Når Lars forteller om studietiden sin ved jazzlinjen så trekker han frem noen interessante punkter. *«For at jeg husker jo i fra høyere utdanning så var det jo en del konservative folk på studie som mente at det var den ene retningen i jazzmusikken som dugde, og det var det eneste».* Når jeg gikk inn i denne oppgaven samsvarte denne uttalelsen fra Lars med mitt personlige syn på mange av jazzutdannelsene i Norge. Det som interesserte meg mest var det Lars fortalte videre.

«Men det var jazzmusikk som var faget, og studiet er ganske åpent jazzsjangermessig, de bruker funksjonsharmoniske låter. Det er jo sånn musikk som ofte er basis for undervisningen i gehør og sånn, men ellers hva du drev på med der, det var veldig åpent».

Under intervjuet med Anne snakket vi om hvilken musikk hun hørte på i sin barndom. Da Anne fortalte om dette var det spesielt noen ting jeg ble oppmerksom på. Anne sier:

«Så hadde kjæresten til moren min den der Black Celebration platen og det var bare, ikke aner jeg hvordan han hadde den for det var ikke hans musikksmak. Men den var i platesamlingen og jeg ni hørte jo på den i årevis. Men jeg tror det var derfor jeg fikk et så stort register i stemmen og. På grunn av at jeg sang, det er så utrolig masse flotte ting som skjer i den musikken der, små finurligheter. Så jeg hoppet opp og ned i

register for å syng med der og dikte opp ting. Så jeg drev aldri og sang på melodilinjen til vokalisten, for den husker jeg var så fin. Men jeg sang med alle disse her synthene som hoppet rundt der. Harmonier og sånt. Så det ble en slags korøving for meg selv».

Anne gir oss et innblikk i spesifikke deler av hennes musikalske utvikling. Vi kan tydelig se at det er en kobling mellom denne syngingen og øvingen tidlig i livet hennes, og hvordan hun selv beskriver sin arbeidsmetode nå. Anne forteller om sin egen opplevelse med musikken og læreren sin. Anne sier:

«Læreren min har hatt litt forskjellig opplegg for meg fordi hun vil jeg skal syng klassisk. Hun ville jo det i utgangspunktet, men så sa jeg jo at jeg ville gjøre litt mer eksperimentelle ting enn det. Klassisk er ikke helt i min greie, det føltes ikke helt rett, selv om jeg av og til kunne øve på det på gøy. Det føltes ikke rett i kroppen på en måte».

For meg er det tydelig at Anne vektlegger følelsene i musikken, og at dette er en viktig faktor for henne når det gjelder repertoarvalg. Allikevel har læreren gitt henne utfordringer og Anne sier selv at dette har hjulpet henne senere. Selv om klassisk ikke er rett for henne så øver hun på det likevel. For meg virker det som om dette kan ha sammenheng med hvordan Anne er åpen for nye sjangre og stiler. Hun forteller videre at læreren har vært en stor hjelp i utviklingen hennes og hun forteller hvor viktig det har vært for henne å ta timer. «Jeg har vært kjempeglad for at jeg har tatt timer hos henne, det har vært enormt stor hjelp».

4.2.3 Forhold mellom musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon

Hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon er hovedessensen i oppgaven min. Før intervjuene ble gjennomført hadde jeg tanker om hva jeg ville få til svar på dette spørsmålet. Det som overasket meg mest var kanskje at informantene la størst vekt på hvem som var med, hvordan det musikalske arbeidet foregikk og om de følte de kunne bidra musikalsk til prosjektene de jobbet med. Lars sier:

«Det er veldig viktig for meg at det er folk som er kul å spille med. Også jeg tenker at jeg vil egentlig mer si det sånn at, det viktige er at det er et helhetlig uttrykk for det prosjektet man skal lage til. Jeg kan jo gjerne være med å spille, men jeg føler ikke at

jeg er sånn vanvittig god swingbassist, men jeg kunne vært med å gjøre det som prosjekt. Men da har jeg ikke lyst til spille en swinglåt og en poplåt og en rockelåt».

Det er interessant for meg å se hvordan Lars tenker her. Jeg tolker det som at han legger vekt på å være profesjonell i samspillsituasjoner. Videre forteller Lars mer om hva han syntes er viktig.

«Og at det blir bra da selvfølgelig, men jeg føler at jeg er fleksibel nettopp på grunn av at jeg jobber veldig bredt som frilanser da. Så jeg kan egentlig trives i veldig masse, men jeg vil jo selvfølgelig at det skal være kvalitet og, så vi skal lage gode uttrykk på det som vi driver på med på en måte».

Ut ifra hva Lars forteller er det tydelig for meg at han vektlegger god kvalitet i prosjekter mer enn egen personlig musikksmak. Lars jobb som musikk lærer var et av temaene i samtalen vår. I forhold til min problemstilling så kom Lars med noen gode svar og observasjoner fra eget arbeid.

«Ja, jeg tror nok, hvis vi først skal ta undervisningstiden så tror jeg nok at musikksmaken min påvirker jobben mye. Det samme med gehør og teori, selv om jeg ikke har vært så veldig inni å spille jazzmusikk ut ifra funksjonsharmonikk og evergreens og standardlåter og sånn, så er de helt super til å vise harmonilære og så jobbe med gehør. Så jeg bruker å gjøre det med mine favoritter der også, til undervisningen».

For meg fremstår Lars som en lærer som reflekterer mye rundt arbeidet sitt, og rundt valg av repertoar i undervisningen. Det er tydelig at han bruker sitt repertoar av musikk, men passer på at det er musikk som motiverer elevene samtidig som den er et godt hjelpemiddel i læringsprosessen. Lars sier:

«Det som jeg merker og er at det ikke alltid slår så bra til og sånt. Altså du kan jo komme i situasjoner hvor en barselev kanskje ikke liker den Toto låten som jeg syntes er fantastisk. Skal jeg gi eksempel på en kul bassgroove eller noe sånt så er det ikke alltid det fungerer. Men jeg henter jo med meg ting ifra steder og ting jeg liker å spille selv. Og jeg syntes det er fint og det har en verdi pedagogisk sett, hvis du skal vinkle ett eller annet eller hvis du skal vise et eksempel».

Hvordan Lars fortalte om ny musikk i sin jobb som musiker og i sin jobb som lærer var interessant å se.

«Jeg spiller i et prosjekt som gjør en fast konsert i uken, og vi har med nye gjesteartister hver eneste uke, og der er det jo de gjestene som kommer med sine låter og så gjør vi versjoner av de og sånt. Og der er det jo et ganske stort spekter av sjangre og stiler, så det føler jeg er veldig berikende fordi at man får jo et innblikk i musikk som kanskje man ikke ville oppsøkt selv. Ja, så det synes jeg er en bra ting altså. Å bli eksponert for sånne ting, og det kan jo føre til at man får noen nye innfallsvinkler og sånt. Og det er jo, hvis vi går tilbake til undervisningen så syntes jeg jo at undervisningen er veldig fin sånn og fordi at, der har vi jo og jobbet med sjangre og prosjekter der jeg har fått helt nytt blikk på en del ting. For eksempel Rolling Stones som jeg ikke var noe fan av egentlig, men som vi gjorde et sånt semesterprosjekt med for ja, 15 år siden. Der fant jeg ut at det var masse kule låter, jeg hadde jo aldri dykket inn i det på den måten. Og det er jo en av fordelene med å jobbe som frilanser i mange sjangre, man får litt gratis ting, som man kanskje ikke vill sjekket ut selv. Så jeg tror det er med på å åpne blikket».

Det var interessant å høre hvordan Anne erfarte forhold mellom sin musikksmak og sitt arbeid. Det som slo meg først var at Anne la stor vekt på følelsene i musikken, og dette var med på å bestemme om hun kunne delta i prosjekter eller ikke. Anne sier:

«Men når jeg jobber med andre så tror jeg det at jeg har ganske bred musikksmak har vært god hjelp da. Fordi det er jo ofte jeg blir spurt om jeg kan finne på et eller annet, folk vil ha en stemning. Og da kan jeg lett høre om jeg kan gjøre det eller ikke. For hvis det er noe som ikke treffer meg så kan jeg ikke. Men jeg bruker å føle masse i musikk, så hvis jeg kjenner at her, og da trenger det ikke være noe jeg i utgangspunktet hører på selv. Men jeg kan høre om det er noe interessant der, eller om det er noe i deres musikk som treffer meg».

Det er interessant å høre hvordan Anne forteller om prosessen sin. Det er tydelig for meg at Anne i likhet med Lars går inn med en respekt for prosjektet hun tar del i. Hvis hun føler hun ikke kan bidra så lar hun vær. Dette er et interessant funn fordi det sier noe om hvor stor respekt både Lars og Anne har for prosjektene de er med i. I tillegg til at de har en stor respekt for sin egen utøving og sitt eget arbeid. Det virker ikke som om de går inn i prosjekter uten å ha noe musikalsk å bidra med. Slik som jeg ser det, har Anne et veldig åpent sinn når det kommer til musikalske prosjekter. Anne sier: *«Fordi at jeg kan bli veldig positivt overrasket over ting som jeg ikke hadde trodd, jeg legger fra meg alle sånne fordoms greier».* Noe som

overasket meg under samtalen med Anne var at hun jobbet med ting hun ikke hørte mye på selv. Anne sier:

«Jeg liker å lage vokale harmonier, og jobbe med vokal. Men det er mest på det med meg selv. Og det er ikke ting som jeg hører så mye på selv. Men jeg tror det har igjen sammenheng med det der at jeg har drevet og sunget synth harmonier. Så jeg tenker stemmen mer som instrument».

Det er tydelig for meg at Anne er en vokalist som tenker litt utenfor boksen. At hun jobber med mye musikk hun ikke hører på selv er et interessant funn for meg. Måten hun forteller om den kunstneriske prosessen gjør det klart for meg at det Anne legger mest vekt på i musikk er følelser. I neste kapittel vil jeg drøfte funnene opp mot teorien fra kapittel 3.

5 Diskusjon

I forrige kapittel tok jeg for meg funnene jeg gjorde under intervjuene mine, og delte dem opp i tre forskjellige kategorier. I dette kapitlet vil jeg trekke frem de viktigste funnene og drøfte dem, sett i lys av teorien jeg har tatt for meg. I problemstillingen min spør jeg om hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identiteter og sin musikk profesjon.

5.1 Musikksmak og musikalske identiteter

I dette delkapitlet vil jeg se på hvordan en musiker og en musikk lærer opplever utviklingen av sin musikksmak og sin musikalske identitet. Hargreaves et al. (2002, 2017), og Ruud (2013) peker begge på at mennesker kan ha flere musikalske identiteter. Hargreaves et al. (2002, 2017) trekker frem begrepet (IIM) *identiteter i musikk* for å forklare hvordan mennesker kan utøve flere identiteter innenfor musikk. Begrepet (MII) *musikk i identiteter* handler om musikk vi bruker for å si noe om oss selv. For meg er det tydelig at Lars oppfatter seg selv som jazzmusiker. Han forteller om sin progresjon fra å oppdage jazzen til å gi ut egen jazzmusikk. Vi kan kanskje ut ifra dette si at Lars utøver en musikalsk identitet som jazzmusiker. Under intervjuet var det også denne sjangeren han fortalte mest om, og det var her han nevnte mest om favorittartister. Hvordan Lars forteller om sin studietid på jazzlinjen gir meg grunn til å tro at han i løpet av denne tiden, men også senere i livet har fått bekreftet sin identitet som jazzmusiker av andre.

Hargreaves et al. (2002) og Ruud (2013) sier noe om den *sosiale identiteten* og den *personlige identiteten*. Det virker for meg som om den *personlige identiteten* til Lars har blitt bekreftet av den *sosiale identiteten* hans i dette tilfellet. Det virker til å være en enighet mellom han selv, medstudenter og lærere om at Lars er jazzmusiker. Dette har nok bidratt til å befeste hans egen musikalske identitet. På en side kan dette være en stor fordel i hans utøving av både læreryrke og musikeryrket. Den tryggheten han har på at han er jazzmusiker kan gi ham en selvtillit som hjelper til å vise trygghet i faget ovenfor elever, så vel som en selvsikkerhet i hans musikalske utøving. På en annen side kan det kanskje virke litt blendene i forhold til lærerrollen. Kan det tenkes at en lærer med en sånn trygghet velger jazzlåter i undervisningen selv om dette kanskje ikke er det mest gunstige for eleven? Kan et slikt samsvar mellom den *personlige identiteten* og den *sosiale identiteten* snevre inn Lars sjanger valg og repertoar utvalg i sin jobb som lærer?

Utviklingen av en musikksmak hos Lars forteller han mye om. Det begynner med en interesse for pop og rock i barndommen og ungdomsårene, for å så gå over i en interesse for jazz når han begynner på videregående. Etter dette fordypet han seg i jazz som en utdanning på universitetsnivå. Lars forteller at i den identitetsskapende perioden hørte han mest på rock. Han forteller om en eldre bror som også spiller bass som introduserte artister som White Snake, David Lee Roth og musikk som Lars beskriver som virtuos tungrock fra USA. Lars forteller at han i denne perioden spilte en del rock i kjellerband. En del av de minnene Lars forteller om her kan ses i sammenheng med det Ruud (2013) sier om *tiden og stedets rom*. Det er minner Lars kan knytte til spesielle perioder i livet og musikk som har vært viktig i disse periodene. Det er tydelig at dette er noe Lars mener har hatt innvirkning på hans musikalske identitet. Det har kanskje banet en vei, og bygd oppunder de identitetene han i dag har som jazzmusiker og lærer.

For meg virker det som om Anne har et ganske annerledes forhold til musikksmak enn det Lars har, og hun forteller om mye større sprik mellom sjangre og artister. I samtalen med Anne om favorittartister og sjangre sa hun at hun syntes det var vanskelig å velge en favorittartist. Hun fortalte om sjangre og artister innenfor elektronisk musikk så vel som bulgarsk folkemusikk. Det virker som om Anne hopper mer vilkårlig mellom sjangrene og hører på musikk som treffer henne på en spesiell måte. Ruud (2013) snakker om noen musikalske opplevelser som vi ikke alltid klarer å sette ord på. Dette kaller han det *transpersonlige rom*. Jeg tror kanskje at en del av Annes musikalske opplevelser kan kategoriseres som dette. Når Anne forteller om musikk fra oppveksten og musikk hun liker å høre på, bruker hun ord som, mørke tung ting, og hun betegner nyere blues som et gnagsår, til tross for at hun liker eldgammel blues fra 1920-tallet. Dette er ord og betegnelser som sier noe om hvordan vi føler musikken på kroppen.

I Annes tilfelle virker det som om hennes identitet som musiker er satt sammen av mange forskjellige innflytelser. All den ulike musikken hun hører på kan kanskje være grunnen til at hun arbeider innenfor så mange forskjellige sjangre. Davidson og Burland (2006) snakker om det *provisoriske selvet* hvor vi som mennesker kan plukke ut forskjellige deler fra idoler og inspirasjoner, og danne oss en sammensatt identitet av dette. Kanskje har Anne hentet deler fra mange forskjellige steder og kanskje kan dette ha gjort at hun føler seg hjemme i arbeid med ulike sjangre?

5.2 Utdanning og identitetsdannelse

I dette delkapittelet vil jeg se på hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer utviklingen av sin musikalske identitet i forhold til opplæring og utdanning? Hargreaves et al. (2017) peker på at intuisjoner som skoler, og utdanning kan forme selv-konseptet til profesjonelle musikere så vel som andre som driver med musikalske aktiviteter. Her er det en vesentlig forskjell på informantene mine, som kanskje kan peke i en retning av at utdanningen deres har hatt påvirkning på hvordan de utøver sine profesjoner. Lars har en utøvende utdanning som jazzbassist og har i tillegg en pedagogisk utdanning. Anne har derimot ingen formell utdanning, men lang erfaring som musiker. Det jeg syntes å se konturene av, er at Lars i stor grad kan være påvirket av den utdanningen han har. Som Hargreaves et al. (2017) påpeker så har skole og utdanning mye å si for hvordan vi utøver våre identiteter. Kan denne identiteten som jazzmusiker være noe han har lært? Eller blitt utdannet til? Anne har ikke blitt låst til en identitet av en utdanning eller skole, hun har nok i større grad vært fri i sin definisjon av seg selv som musiker. Kanskje kan dette være en av grunnene til at hun hører på så mye forskjellig musikk, og jobber innenfor så ulike sjangre? Anne forteller om hennes mor som jobbet på en folkehøyskole når Anne var barn. Her var det mennesker som kom fra hele verden for å gå på skole, og Anne kom da i møte med mange ulike sjangrer og kulturer. Hun mener dette kan ha gjort at hun er så åpen for nye ting, og sjeldent møter musikk med fordommer.

Det er nok ikke bare skole og utdanning som har påvirket Lars og Annes musikalske identiteter. Opplevelser med musikk i barndommen og utenfor skolen er nok også viktige. Samlingen av alle de musikalske minnene våre tror jeg påvirker hvordan vi utøver musikk. Fredens og Kirk (2001) bruker Bourdieus begrep *habitus* i denne sammenheng. Den musikalske habitusen er samlingen av alle de musikalske minnene våre, og sier noe om grunnlaget vårt for å handle slik vi gjør (Fredens & Kirk, 2001). Hvilke *kapital* vi har og *felt* vi beveger i oss tror jeg spiller inn på den musikalske habitusen. Det kan være verdifullt å reflektere over dette som lærerstudent. Jeg mener tydelig å se at Lars og Anne praktiserer og bruker ting i sitt arbeid som de har lært i sin barndom og i sin utdanning og utøving. Dette er en ting jeg selv kan ta med meg i mitt fremtidig arbeid med musikk og musikkpedagogikk.

Både Lars og Anne peker på at gode lærere har betydning mye for dem. Lars forteller om en lærer på videregående som introduserte han for jazz, som Lars nå har en utdanning i. Anne forteller om en vokallærer som har hjulpet henne til å bli en teknisk bedre vokalist. I en

undersøkelse om utviklingen av en musikeridentitet fant Davidson og Burland (2006) ut at en god lærer i en mentorrolle var viktig for utviklingen til elever. Dette er et funn som er høyst relevant for meg som lærer student. Det viser tydelig at en god lærer kan ha mye å si for hvordan elever utvikler sine musikalske identiteter.

Et tema jeg har vært interessert i å vite noe om er guilty pleasures. Ruud (2013) forklarer begrepet ved at det er musikk vi hører på som vi er flau over å vise til andre. Lars forklarte at han ikke har slike tanker om musikk, men at han hadde det i ungdommen. Ruud (2013) påpeker at disse tankene om musikk kan forsvinne når man blir eldre. Jeg tror at utdanningen som pedagog kan ha hatt en påvirkning på dette, fordi man som pedagog lærer å se all musikk for den verdien det har. Anne forteller at hun hører på Sandstorm av Darude og er flau over å si det til andre. Det jeg syntes er interessant i den sammenhengen er at Anne sier hun liker tekno musikk. Og Sandstorm er jo tekno. Når Lars forteller om musikk i ungdommen som han var flau over å høre på, er det popartister og popmusikk som nevnes. I både Anne og Lars tilfelle er det popmusikk som har vært guilty pleasures. Kan dette være tilfeldig? Eller kan det si noe om ideene Anne og Lars har om seg selv og deres musikalske identiteter?

5.3 Forhold mellom musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon

Hvordan en musiker og en musikk lærer erfarer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identitet og sin musikkprofesjon er problemstillingen jeg ønsker svar på. Funnene mine som svarer best på dette er det Lars og Anne forteller om sitt arbeid. Begge to virker til å være mindre påvirket av sin egen musikksmak når de går inn i musikalske prosjekter. Lars forteller at det som er viktig for han er at det er kjekke folk å spille med, at det er et helhetlig og profesjonelt uttrykk, og at han føler han kan bidra til prosjektet. Anne snakker også om at følelsen av å kunne bidra er viktig for henne. Kanskje Lars og Anne i slike tilfeller utøver det Angelo og Kalsnes (2014) kaller *profesjonell identitet* eller *profesjons identitet*. Både Lars og Anne sier at musikksmaken deres ikke påvirker valg om deltakelse i musikalske prosjekter. Det kan virke som at deres personlige oppfatning er at de ikke vektlegger musikksmaken noe særlig. I det Ruud (2013) kaller det *personlig rom* er det vi danner oss grunnlag for hvordan vi opptrer og fremstår utad. Ruud (2013) trekker frem begrepet det *sosiale rom* når han skal beskrive den delen av personligheten vår vi viser i offentlighet. Jeg tror at mange mennesker har to forskjellige oppfatninger når det kommer til hvem de er og hvem andre ser dem som. Jeg mener å se at musikksmaken og deres musikalske identiteter kanskje påvirker dem mer

enn de tror. Og at mange av valgene de tar kanskje i tillegg kan handle om deres selvtillit og selvfølelse som musikere. Hargreaves et al. (2002, 2017) og Ruud (2013) snakker begge om at vi danner våre selvbilder ut ifra hvordan våre sosiale grupper reflekterer oss som personer. Kanskje kan dette være noe som indirekte påvirker Lars og Anne uten at de har tenkt for mye over det?

Lars forteller at han tror musikksmaken sin påvirker jobben som lærer i stor grad, og at mye av musikken han bruker i undervisningen er musikk han har et forhold til selv. Lars forteller at begge jobbene gir han nye musikalske inntrykk. Han forteller om prosjekter i skolen hvor han har fått sansen for Rolling Stones som han ikke tidligere var noe spesiell tilhenger av. Han forteller at jobben som musiker kanskje er den som gir han mest ny innputt. Lars forklarer at her kommer han borti mye forskjellig musikk som han nødvendigvis ikke hadde oppsøkt selv. Angelo og Kalsnes (2014) trekker frem et utsagn fra Clas Pehrson som sier at en musikk lærers karriere begynner å avklinge i det de slutter som musiker. Slik Lars forklarer det er det tydelig at denne jobben som musiker er viktig for å få ny innputt som han kan bruke i lærer jobben.

Anne forteller at hun ser på stemmen sin som et instrument når hun jobber. Hun forklarer dette ved at hun ofte sang med på synth harmonier i musikken når hun var yngre. Dette er et funn som sier noe om hvordan Anne erfarer forhold mellom musikksmak, musikalsk identitet og musikk profesjon. Her ser jeg en klar kobling mellom musikken hun liker, og måten hun jobber på. Angelo og Kalsnes (2014) peker på at musiker og musikkpedagog ikke bare er en jobb, men noe man er med hele seg. Dette tror jeg er tilfellet hos både Anne og Lars. Kanskje musikk til og med er en del av det Hargreaves et al. (2002, 2017) kaller, en del av *kjernen* i deres identitet. Det som for meg kommer tydelig frem i intervjuene med Anne og Lars er at de begge utøver det Ruud (2013) kaller en *musikeridentitet*. Etter hvordan de forteller om sin musikksmak og sin musikalske utøving så er dette helt klart viktig for begge to.

6 Konklusjon

I de foregående kapitlene har jeg gitt et innblikk i teori, funn fra forskningen min og diskusjon rundt temaet musikk og identitet. Min problemstilling var som følger: *Hvordan erfarer en musiker og en musikk lærer forhold mellom sin musikksmak, musikalske identiteter og sin musikk profesjon?* Svaret på dette spørsmålet er flerdelt. Lars svarte tydelig ja på at han mente musikksmaken hans påvirket jobben som musikk lærer, men ikke så mye jobben som musiker. Anne fortalte at hun ikke trodde musikksmaken hadde så mye å si for hvilke prosjekter hun deltok i. Både Anne og Lars mente derimot at det viktigste for dem var om de følte de kunne bidra musikalsk til prosjektet de deltok i.

Anne og Lars fortalte mye om musikken fra oppveksten sin og om artister de hørte på i ungdommen. Begge to har tydelige formeninger om hvor de kommer fra musikalsk, og er sikre i sin selvoppfatning. Både Anne og Lars trekker frem minner fra ungdommen som jeg kan se har påvirket måten de utøver sine musikalske identiteter på. Lars sine identiteter som musiker og musikk lærer flyter nok over i hverandre i stor grad. Og Annes flytende musikksmak er nok et grunnlag for jobben med så mange forskjellige sjangre. Så jeg mener at Anne og Lars erfarer sin musikksmak og sine musikalske identiteter som grunnleggende i forhold til hvordan de utøver sine musikk profesjoner, og at de kanskje blir mer påvirket av sin musikksmak en de tror. Et forslag til videre forskning kan være å se på forskjellen mellom musikere med og uten formell utdanning.

Jeg mener oppgaven trekker frem viktige momenter i musikk pedagogisk sammenheng. Som lærer er det viktig å lage rom for alle typer musikksmak og støtte elevene i utviklingen av deres musikalske identiteter. Man ser tydelig at lærerne til Anne og Lars har vært viktige inspirasjonskilder og har støttet dem i deres læring og identitetsdannelse. Dette er verdifulle og nyttige resultat som jeg kan ta med meg inn i fremtidig musikk pedagogisk arbeid.

Litteraturliste

- Angelo, E. & Kalsnes, S. (Red.). (2014). *Kunstner eller lærer? Profesjonsdilemmaer i musikk- og kunstpedagogisk utdanning*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Davidson, J. W. & Burland, K. (2006). Musician identity formation. I McPherson, G. E., *The Child as Musician: A handbook of musical development*. Oxford: Oxford University Press.
- Espeland, H. (2017). *Musikklinja, smak og identitet: Ein kvalitativ studie av musikksmak og identitetsforming blant musikklinjeelevar* (Mastergradsavhandling). Høgskulen på Vestlandet.
- Fredens, K. & Elsebeth, K. (2001). *Musikalsk læring*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Hargreaves, D. J., Miell, D. & MacDonald, R. A. R. (2017). *Handbook of musical identities*. Oxford: Oxford university press.
- Hargreaves, D. J., Miell, D. & MacDonald, R. A. R. (2002). What are musical identities, and why are they important? Hargreaves, D. J., Miell, D. & MacDonald, R. A. R. (Red.), *Musical Identities*. (s. 1-20). Oxford: Oxford university press.
- Imsen, G. (2014). *Elevenes verden: Innføring i pedagogisk psykologi* (5. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter I lærerutdanning*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Læreren med forskerblick: Innføring i*

vitenskapelig metode for lærerstudenter. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Ruud, E. (2013). *Musikk og identitet* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2019). *Læreplan i musikk*. Hentet fra:

<https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/MUS01-02.pdf>.

Vedlegg 1: Intervjuguide

1. Velkommen! Takk for at du ønsker å delta i dette forskningsprosjektet.
2. Informasjon om prosjektet.
3. Hvor gammel er du?
4. Hvor jobber du?

Musikksmak	Hvordan vil du beskrive din musikksmak?	<ul style="list-style-type: none"> • Har du noen favoritt sjangre eller artister? • Er det noen artister eller sjangre du hører på uten å vise det til andre? (guilty pleasure) • Hvilken musikk hørte du på i oppveksten din? • Når tror du at din musikksmak ble dannet?
Utøving/arbeid	Hvilken musikk fordypet du deg i under utdanningen din?	<ul style="list-style-type: none"> • Hvorfor slik? • Påvirkning fra andre? • Miljø?
Forholdet mellom de to	Tror du musikkmaken din påvirker arbeidet ditt?	<ul style="list-style-type: none"> • Låtvalg • Inspirasjon • Hva tror du kan være en årsak til at det er slik?

Vil du delta i forskningsprosjektet

Musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon

Jeg studerer ved faglærerutdanningen i musikk ved Høgskulen på Vestlandet på campus Stord. Dette semesteret skal jeg skrive en bacheloroppgave og skal i sammenheng med det gjennomføre to intervjuer. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er en bachelorgradstudie som skal omhandle begrepene musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon. Formålet med oppgaven er å undersøke musikere og musikk læreres oppfattelse og erfaring av egen musikksmak, musikalske identiteter og yrkesutøving. Til prosjektet trengs det derfor en utøvende musiker og en musikk lærer. I prosjektet vil det bli lagt vekt på hvordan informantene oppfatter sin musikksmak og musikalske identiteter i forhold til sin utøving.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet, campus Stord.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Informanter velges på bakgrunn av deres yrke og utdanning. Utvalget blir gjort med eget nettverk og informantene vil få en muntlig forespørsel i tillegg til samtykkeskjema. Du er blitt kontaktet fordi jeg har fått ditt navn anbefalt av en felles bekjent.

Hva innebærer det for deg å delta?

Prosjektet gjennomføres ved et intervju på 20-60 minutter. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet, men det er ikke behov for å gi noen form for personidentifiserende opplysninger under intervjuet. Vi blir enig om hvor det passer best for deg og møtes, slik at intervjuet og prosessen rundt ikke tar lengre tid en lovet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil si at alle lydopptak, videoopptak, samtykkeskjema og eventuelle notater vil bli makulert og slettet ved prosjektslutt. Sluttoppgaven vil ikke inneholde noen form for personidentifiserende opplysninger om deg. Lydopptaket eller videoopptaket som blir gjort under intervjuet vil bli oppbevart på sikker maskinvare. Transkripsjonen som blir gjort vil bli anonymisert og lydopptaket og videoopptak vil bli slettet når dette er gjort.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.12.2020. Ved prosjektslutt vil samtlige lydopptak og videoopptak av intervjuet være slettet, og samtykkeskjema vil bli makulert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter er du hjertelig velkommen til å kontakte meg på mail 572556@hvl.no eller tlf: XXX XX XXX. Du kan også kontakte:

- Høgskulen på Vestlandet ved min veileder Sigrid Jordal Havre:
sigrid.jordal.havre@hvl.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no)
eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen
Øivind Olsen Tombre

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *musikksmak, musikalske identiteter og musikkprofesjon*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju og at Øivind Olsen Tombre kan ta lydopptak og videoopptak av dette.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ved utgangen av 31.12.2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)